

VALTIOVARAINVALIOKUNNAN MIETINTÖ 16/2011 vp

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi perintö- ja lahjaverolain 14 ja 19 a §:n muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 18 päivänä lokakuuta 2011 lähettänyt valtiovarainvaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen eduskunnalle laiksi perintö- ja lahjaverolain 14 ja 19 a §:n muuttamisesta (HE 77/2011 vp).

- ylitarkastaja Mia Keskinen, Verohallinto
- varatoimitusjohtaja Pauli K Mattila, Keskuskauppakamari
- veroasiantuntija Simo Valtti, Perheyritysten liitto ry
- veroasiantuntija Laura Kurki, Suomen Yrittäjät ry.

Jaostovalmistelu

Asia on valmisteltu valtiovarainvaliokunnan verojaostossa.

- Kirjallisen lausunnon ovat antaneet
- Elinkeinoelämän keskusliitto EK ry
 - Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry
 - Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry
 - valtiovarainministeriö
 - Veronmaksajain Keskusliitto

Asiantuntijat

Verojaostossa ovat olleet kuultavina

- lainsäädäntöneuvos Jukka Vanhanen, valtiovarainministeriö

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi perintö- ja lahjaverolakia siten, että ensimmäisen veroluokan veroasteikkoihin lisättäisiin neljäs porras 200 000 euroa ylittävän perintöosuuden tai lahjan osalta. Ylimmän portaan veroprosentti olisi 16.

Esitys liittyy valtion vuoden 2012 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2012. Lakia sovellettaisiin, kun verovelvollisuus on alkanut lain voimaantulopäivänä tai sen jälkeen.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Yleisperustelut

Valiokunta puoltaa esityksen hyväksymistä muutettuna.

Esitys perustuu pääministeri Jyrki Kataisen hallituksen ohjelmaan ja on osa sovituista valtiontaloutta vahvistavista tulotoimenpiteistä.

Suurimpiin perintöihin ja lahjoihin kohdistuvien asteikkotarkistusten arvioidaan lisäävän valtion vuotuisia verotuloja 35 milj. eurolla. Tästä pääosa, 31 milj. euroa, kertyisi perintöverosta ja loput noin 4 milj. euroa lahjaverosta. Ensi vuodeksi arvioitu lisäys on kuitenkin huomattavasti tätä pienempi, 10–15 milj. euroa lähinnä verotuksen toimittamiseen liittyvän aika-viiveen vuoksi. Lisäksi ehdotetut muutokset saattavat aikaistaa kaavailtuja sukupolvenvaihdosluovutuksia ja suuria lahjoituksia.

Perintö- ja lahjaveron vuotuinen tuotto vaihtelee ylipäänsä merkittävästi vuosittain, joskin suunta on ollut kasvava nykyisten veroasteikoiden voimassaoloaikana¹. Koska varat arvotetaan verotuksessa käypään arvoon, suhdannevaihteluista johtuvat arvonmuutokset heijastuvat suoraan veron tuottoon. Arviointia vaikeuttaa lisäksi vielä toistaiseksi käytössä oleva tietojärjestelmä, joka ei tue verotulon arviointia. Tilanne tulee kuitenkin muuttumaan tältä osin, ja päätöksenteon pohjaksi saadaan jatkossa nykyistä täsmällisempi tietopohja.

Ehdotetut muutokset sisältävät verotulotavoitteen lisäksi myös jakopoliittisen piirteen; koska muutokset kohdistuvat yli 200 000 euron suuruisiin perintöosuuksiin tai lahjoihin, ne vähentävät hieman tulo- ja varallisuuserojen kasvua. Kohdennusta on pidetty perusteltuna, koska yli 200 000 euron suuruisilla perinnöillä ja lahjoilla on selvä yhteys korkeaan tulo- ja varallisuustasoon. Tätä pienempien saantojen verotus säilyisi ennallaan.

Valiokunta pitää esitystä perusteltuna näiden yleisten lähtökohtien vuoksi. Esitys on sinänsä suppea, eikä siinä ole tarkoitettukaan arvioida perintö- ja lahjaverolain kehittämistarpeita yleisesti. Valiokunta ei puutu sen vuoksi näihin näkökohtiin enemmälti.

¹ Ensi vuoden määräksi on arvioitu 430 milj. euroa ilman nyt esitettyjä muutoksia. Tälle vuodelle budjetoitu määrä on 405 milj. euroa, mikä vastaa noin yhtä prosenttia valtion verotuloista.

Asiantuntijakuulemisessa on sinänsä huomautettu siitä, että esitys on vastoin vallinnutta kansainvälistä kehityssuuntaa, jossa perintöverosta on joko luovuttu kokonaan tai kevennetty olennaisesti puolisoiden ja lasten osalta. Esimerkiksi Suomen lähinaapureista Ruotsissa ja Virossa ei ole perintöverotusta.

Toisaalta, perintöverotus on yhä käytössä monissa keskeisissä Euroopan maissa, kuten Saksassa, Ranskassa, Isossa-Britanniassa, Hollannissa, Tanskassa ja Norjassa, eikä niissä ole tiedossa olevia suunnitelmia luopua siitä. Yksi yleinen ero Suomeen verrattuna on kuitenkin se, että ylin marginaalivero koskee yleensä vain huomattavan suuria varallisuuksia.

Ehdotetut muutokset

Perintöjä ja lahjoja koskeviin asteikoihin ehdotetaan lisättäväksi uusi neljäs porras, jonka alarajana olisi 200 000 euroa. Jos verovelvollisen saama perintöosuus tai lahja olisi tätä suurempi, vero määrättäisiin ylimenevältä osin 16 prosentin mukaan, kun enimmäisvero on nykyisin 13 prosenttia.

Tiukennukset koskisivat vain I veroluokan mukaan verotettavia saantoja eli lähiomaisten välisiä perintöjä ja lahjoja. Tämä on sinänsä perusteltua, koska voimassa oleva II veroluokka on jo lähtökohtaisesti nyt ehdotettua ankarampi.

Ns. kumulointisäännös

Muutokset koskisivat lain voimaantulon jälkeen saatuja perintöjä tai lahjoja. Tämä koskee myös sitä tilannetta, jossa vastaiseen perintöön tai lahjaan yhdistetään vanhan — eli nyt voimassa olevan — lain aikana saatu lahja. Tällainen kumulointi koskee perintöverotuksessa niitä lahjoja, jotka on saatu perinnönjättäjältä ennakko-perintönä tai muutoin kolmen viimeisen elinvuoden aikana. Vastaavasti lahjaverotuksessa yhdistetään samalta lahjanantajalta kolmen vuoden aikana saadut lahjat. Vero määrätään yhteismäärästä mutta siitä vähennetään aiemmasta lahjasta suoritettu vero.

Jotta uusi veroasteikko ei ulottuisi takautuvasti vanhan lain aikaisiin lahjoihin, perintöverosta ja lahjaverosta tulisi vähentää määrää,

joka menisi aiemmasta lahjasta uuden asteikon mukaan, jos näin vähennettävä määrä olisi aikanaan maksettua lahjaveroa suurempi.

Esityksestä puuttuu siirtymäsäännös, jossa tämä takautuva vaikutus estetään. Valiokunta ehdottaa sen vuoksi, että lakiehdotuksen voimaantulosäännökseen lisätään tätä koskevat siirtymäsäännökset.

Valiokunta ehdottaa tarkennusta myös lakiehdotuksen johtolauseeseen.

Ehdotuksia on perusteltu tarkemmin yksityiskohtaisissa perusteluissa.

Yksityiskohtaiset perustelut

Johtolause. Johtolauseetta tulisi tarkentaa siten, että siitä ilmenisi tarkoitus muuttaa vain voimassa olevan lain 14 §:n 1 momenttia ja 19 a §:n 1 momenttia eli I veroluokan asteikkoja. Pykälän 2 momentit sisältävät II veroluokan asteikot, ja ne on ollut tarkoitus säilyttää nykyisellään.

Voimaantulosäännös. Valiokunta ehdottaa, että voimaantulosäännökseen lisätään uusi 3 ja 4 momentti. Niissä säädettäisiin siitä, miten vähennettävä vero määräytyy silloin, kun ennen lain voimaantuloa saatu lahja tulee lisätä lain voimaantulon jälkeen saatua perintöön tai lah-

jaan. Kysymys on ns. kolmen vuoden kumulointisäännön soveltamisesta siirtymäkauden ajan. Säännösten tarkoitus on estää veronkorotuksen takautuva vaikutus.

Uusi 3 momentti koskisi kumulointia perintöverotuksessa eli tilannetta, jossa pesän varoihin lisätään ennen lain voimaantuloa annettu 16 §:n 1 momentissa tarkoitettu lahja. Perintöverosta vähennettävä määrä laskettaisiin silloin uuden 19 a §:n 1 momentin veroasteikon mukaan, jos se on suurempi kuin aikaisemmin maksettu lahjavero. Jos vanhan asteikon mukaan laskettu vero on suurempi kuin uuden, noudatetaan yleistä sääntöä eli vähennetään se.

Uusi 4 momentti koskisi kumulointia lahjaverotuksessa eli tilannetta, jossa lahjaveroa määrättäessä on otettava huomioon myös samalta antajalta vuosina 2009—2011 saatu lahja. Lahjojen yhteismäärästä määrättävästä lahjaverosta vähennettävä määrä lasketaan silloin lain 19 a §:n 1 momentin veroasteikon mukaan.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella valtiovarainvaliokunta ehdottaa,

että lakiehdotus hyväksytään muutettuna (Valiokunnan muutosehdotus).

Laki

perintö- ja lahjaverolain 14 ja 19 a §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan perintö- ja lahjaverolain (378/1940) 14 §:n 1 momentti ja 19 a §:n 1 momentti, sellaisina kuin ne ovat laissa 1079/2008, seuraavasti:

14 ja 19 a §
(Kuten HE)

(1 ja 2 mom kuten HE)

Jos perintöverotusta toimitettaessa pesän varoihin lisätään ennen lain voimaantuloa annettu 16 §:n 1 momentissa tarkoitettu lahja, perintö-

verosta vähennettävä määrä lasketaan tämän lain 19 a §:n 1 momentin veroasteikon mukaan, jos se on suurempi kuin aikaisemmin maksettu lahjavero. (Uusi)

Jos lain voimaantulon jälkeen saadusta lahjasta lahjaveroa määrättäessä on otettava huomioon myös samalta antajalta vuosina

2009— 2011 saatu lahja, lahjojen yhteismäärästä määrättävästä lahjaverosta vähennettävä määrä lasketaan tämän lain 19 a §:n 1 momentin veroasteikon mukaan. (Uusi)

Helsingissä 25 päivänä marraskuuta 2011

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Kimmo Sasi /kok	Kari Rajamäki /sd
vpj.	Pentti Kettunen /ps	Markku Rossi /kesk
jäs.	Leena Harkimo /kok	Sari Sarkomaa /kok
	Pertti Hemmilä /kok	Kauko Tuupainen /ps
	Jouko Jääskeläinen /kd	Kari Uotila /vas
	Timo Kalli /kesk	Pia Viitanen /sd
	Sampsa Kataja /kok	Ville Vähämäki /ps
	Esko Kiviranta /kesk	vjäs. Johanna Karimäki /vihr
	Mika Lintilä /kesk	Mats Nylund /r
	Heli Paasio /sd	Eero Reijonen /kesk.

Valiokunnan sihteerinä jaostokäsittelyssä on toiminut

valiokuntaneuvos Maarit Pekkanen.

VASTALAUSE

Perustelut

Keskustajohtoisten hallitusten toimesta perintöverotusta uudistettiin merkittävästi puuttumalla silloisiin pahimpiin epäkohtiin. Perintöveroa kevennettiin tavallisilta suomalaisilta ja yritysten sukupolvenvaihdoksia helpotettiin merkittävästi.

Uudistuksissa verovapaan perintöosuuden yläraja korotettiin 3 400 eurosta 20 000 euroon. Samalla korotettiin puolisoille myönnettävää verovähennystä 60 000 euroon ja alaikäisille perijöille myönnettävää vähennystä 40 000 euroon.

Tämä tarkoitti, että perintöveron ulkopuolelle jäi pienimmät tavanomaiset perinnöt. Muutos vähensi perintöverotuksen piiriin kuuluvien perintöjen määrää noin 60 prosentilla. Muutos oli tarpeen juuri näiden pienimpien perintöjen osalta.

Suomen kansantalouden kannalta tätäkin tärkeämpää on ollut keskustan pitkäaikainen linja yritysten sukupolvenvaihdosten helpottamisesta. Perintöverotus tuo kriittiseen yrityksen omistajanvaihdostilanteeseen ylimääräisen rasitteen. Lisärasite hidastaa yrityksen kehittämistä ja vaikeuttaa halukkaan jatkajan löytämistä.

Keskustan johdolla Suomeen saatiin sukupolvenvaihdostilanteisiin 60 prosentin huojennus. Tämä tehtiin Vanhasen I hallituksen johdolla, jolloin myös SDP:n piiristä muutokselle löytyi vahvaa kannatusta. Viime vaalikaudella huojennusta pyrittiin edelleen laajentamaan, mutta viime vaiheessa siitä jouduttiin luopumaan monimutkaisten perustuslakiin liittyvien ongelmien vuoksi. Huojennuksen laajentamisen sijaan perintövero- ja lahjaveroasteikkoa alennettiin kolmella prosenttiyksiköllä.

Kataisen hallitus on politiikallaan merkittävästi vaikeuttamassa yritysten sukupolvenvaihdostilanteita. Kataisen hallitus esittää käytännössä lisärasitteita lähes kaikille yritysten ja osalle maatalojen sukupolvenvaihdoksille.

Vaikeuttamisen sijaan sukupolvenvaihdoksia tulisi edelleen helpottaa. Kataisen hallituksen linja uhkaa suomalaisia työpaikkoja ja työtä tilanteessa, jossa tulisi turvata kaikki kotimainen työ.

Esimerkiksi Kanadassa, jossa perintöjä verotetaan tuloverotuksen kautta, perittävän ei tarvitse maksaa veroa vielä perimisvaiheessa. Vero määrätään vasta perityn omaisuuden seuraavan luovutuksen yhteydessä, jolloin perijällä on omaisuuden realisoinnista johtuen enemmän veronmaksukykyä. Tämänkaltaisen periaate toisi helpotusta erityisesti yritysten sukupolvenvaihdoksiin.

Lisäksi kehitettävää on myös perintöveron maksuunpanossa. Kehitettävää olisi etenkin mahdollisuudessa siirtää veronmaksua tilanteessa, jossa peritty omaisuus muodostuu sellaisesta omaisuudesta, jota perijä ei voi syystä tai toisesta muuttaa välittömästi likividiksi omaisuudeksi.

Myös sukupolvenvaihdoksiin liittyvät huojennukset ovat erittäin yleisiä. Esimerkiksi Irlannissa yritysvarallisuuden käyvästä arvosta otetaan huomioon vain 10 %. Ranskassa vastaava luku on 25 %. Hollannissa sukupolvenvaihdoksen kohteena oleva omaisuus on puolestaan kokonaan verovapaa miljoonaan euroon asti ja ylimenevästä osasta otetaan huomioon 17 %.

Suomessa huojennus on edellä mainittu keskustan toteuttama 60 %. Tässä on edelleen kehittämisen paikka, ja keskustajohtoiset hallitukset ovat tässä myös toimineet. Kataisen hallitus sen sijaan ainoastaan vaikeuttaa tilannetta.

Keskusta esittää, että perintö- ja lahjaveroa kehitettäisiin edelleen keskustan pitkäaikaisen linjan mukaisesti. Kataisen hallituksen esittämien sukupolvenvaihdosten verotuksen kiristämisen sijaan niitä tulisi helpottaa edellä mainituista lähtökohdista käsin.

Ilman tämänkaltaista uudistusta sukupolvenvaihdostilanteita kiristävät esitykset eivät ole perusteltuja.

On kuitenkin muistettava, että Kataisen hallitus velkaannuttaa Suomea 7 miljardin euron vuosivauhdilla. Samalla Kataisen hallitus on leikkaamassa terveydenhuollosta ja kouluista. Tarvitsemme lisää veroeuroja, jotka on kerättävä oikeudenmukaisesti.

Tämän vuoksi on moraalisesti välttämätöntä, että erittäin suuria perintöjen verotusta kiristetään. Tämä on kuitenkin tehtävä niin, ettei tuhansia tulevia sukupolvenvaihdoksia ja niiden mukana suomalaisten työpaikkoja vaaranneta.

Tämän vuoksi esitämme tässä vaiheessa veronkiristuksen rajan nostamista Kataisen hallituksen esittämästä 200 000 eurosta miljoonaan euroon. Näin suuri osa sukupolvenvaihdostilanteista välttäisi kiristuksen. Samaa rajaa esitti

myös ns. Hetemäen ryhmänä tunnettu kasvun keinoja hakenut asiantuntijaryhmä.

Perintöverotuksen tasoon tulee palata, mikäli hallitus kykenee rajaamaan sukupolvenvaihdostilanteet kiristysten ulkopuolelle.

Ehdotus

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että lakiehdotus hyväksytään muutettuna (Vastalauseen muutosehdotukset) ja

että hyväksytään yksi lausuma (Vastalauseen lausumaehdotus).

Vastalauseen muutosehdotukset

Laki

perintö- ja lahjaverolain 14 ja 19 a §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan perintö- ja lahjaverolain (378/1940) 14 §:n 1 momentti ja 19 a §:n 1 momentti, sellaisina kuin ne ovat laissa 1079/2008, seuraavasti:

14 §			19 a §		
Perintöveroa maksetaan I veroluokassa seuraavan asteikon mukaan:			Lahjaveroa maksetaan I veroluokassa seuraavan asteikon mukaan:		
Verotettavan osuuden arvo euroina	Veron vakioerä osuuden alarajan kohdalla euroina	Veroprosentti ylimenevästä osasta	Verotettavan osuuden arvo euroina	Veron vakioerä osuuden alarajan kohdalla euroina	Veroprosentti ylimenevästä osasta
20 000—40 000	100	7	4 000—17 000	100	7
40 000—60 000	1 500	10	17 000—50 000	1 010	10
60 000—1 000 000	3 500	13	50 000—1 000 000	4 310	13
1 000 000—	125 700	16	1 000 000—	127 810	16

Voimaantulosäännös
(Kuten VaVM)

Vastalauseen lausumaehdotus

Eduskunta edellyttää, että hallitus aloittaa välittömästi perintöverotuksen uudistaminen siten, että Kataisen hallituksen nyt esittämät veronkiristykset eivät rasittaisi kohtuuttomasti yritysten

sukupolvenvaihdostilanteita. Tähän sopivia keinoja olisivat esimerkiksi sukupolvenvaihdostilanteissa sovellettavan erityisen huojennuksen kehittäminen tai perintöveron kehittäminen siten, että perintövero tulee maksuun vasta perittyä omaisuutta realisoitaessa.

Helsingissä 25 päivänä marraskuuta 2011

Mika Lintilä /kesk
Timo Kalli /kesk

Esko Kiviranta /kesk
Eero Reijonen /kesk